

Grímsnes- og Grafningshreppur

Jafnréttisáætlun

2019 –2023

Inngangur

Lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008 fjalla um jafnrétti kynjanna. Er markmið laganna að koma á og viðhalda jafnrétti og jöfnum tækifærum kvenna og karla og jafna þannig stöðu kynjanna á öllum samfélagssviðum.

Jafnrétti felur m.a. í sér að:

- Konur og karlar hafi jöfn áhrif í samfélaginu – Allir einstaklingar skulu eiga jafna möguleika á að njóta eigin atorku og þroska hæfileika sína óháð kyni.
- Efnahagslegt jafnræði sé milli kvenna og karla – Konur og karlar eiga að hafa sömu möguleika til menntunar, launavinnu og fjárhagslegs sjálfstæðis. Vinna skal gegn launamisrétti og annarri mismunum á grundvelli kyns á vinnumarkaði.
- Jafna skiptingu umönnunar- og heimilisstarfa – gera þarf bæði konum og körlum kleift að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf. Konur og karlar eiga að bera sömu ábyrgð á heimilisstörfum og hafa sömu möguleika á að annast sína nánustu og þiggja umönnun.
- Breyta hefðbundnum kynjaímyndum og neikvæðum staðalímyndum - Margar af þeim hefðbundnu kynjaímyndum og staðalímyndum um hlutverk kvenna og karla sem eru ríkjandi í samfélaginu koma í veg fyrir að konur og karlar geti notið hæfileika sinna og atorku til fulls.

Segja má að jafnrétti kynjanna þýði að kynin hafi í samanburði við hvort annað til ráðstöfunar og umráða:

- Jafnmikið af fjármagni og jafnmikil efnahagsleg völd.
- Jafnmikil völd.
- Jafnmikla vinnu á sinni könnu, bæði launaða og ólaunaða.
- Jafnmikinn frítíma.
- Njóti jafnmikillar virðingar.
- Jafngóða heilsugæslu.
- Jafnmikla þekkingu.
- Jafnmikið rými.
- Jafnmikla viðurkenningu.

Jafnrétti snýst þannig um að jafna aðgang að gæðum. Mikilvægt jafnréttismál er að útrýma kynbundnu ofbeldi og klámvæðingu. Jöfn staða kvenna og karla er grundvallaréttur og jöfn þátttaka kvenna og karla í ákvörðunartöku er forsenda lýðræðislegs þjóðfélags.

Í lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008 er kveðið á um að sveitarfélög skipi jafnréttisnefndir og geri jafnréttisáætlanir með framkvæmdaáætlun. Sveitarstjórn Grímsnes- og Grafningshrepps fer með jafnréttismál sveitarfélagsins og mun hafa umsjón með gerð jafnréttisáætlana til fjögurra ára, þar sem m.a. kemur fram hvernig unnið skuli að kynjasambættingu á öllum sviðum ásamt framkvæmdaáætlun um það hvernig leiðrétta skuli mismun á stöðu kvenna og karla innan sveitarfélagsins.

Hlutverk og skyldur sveitarfélagsins er margþætt og skuldbindur sveitarfélagið sig til að vinna að jafnræði á þremur megin sviðum:

- Grímsnes- og Grafningshreppur sem stjórnvald.
- Grímsnes- og Grafningshreppur sem atvinnurekandi.
- Grímsnes- og Grafningshreppur sem þjónustuveitandi.

Framkvæmd

Sveitarstjórn Grímsnes- og Grafningshrepps ber ábyrgð á jafnréttisáætlun sveitarfélagsins. Starfsmaður sveitarstjórnar er sveitarstjóri sem skal vera til ráðgjafar í málaflokknum jafnt fyrir starfsmenn sveitarfélagsins og íbúa þess. Jafnréttisáætlun skal kynnt öllum stjórnendum, starfsmönnum sveitarfélagsins og kjörnum fulltrúum. Jafnréttisáætlunin gildir frá 1. júní 2019 – 1. desember 2023.

Grímsnes- og Grafningshreppur sem stjórnvald

Skipan í nefndir, ráð og stjórnir.

Unnið skal markvisst að því að jafna hlut kynja í nefndum, ráðum og stjórnnum á vegum sveitarfélagsins. Við skipan í nefndir, ráð og stjórnir, skal þess gætt að hlutfall kynjanna sé sem jafnast og ekki minna en 40% þegar um fleiri en þrjá fulltrúa er að ræða.

Aðgerð: Skipuð verður jafnréttisnefnd sem frá skipun fer með jafnréttismál sveitarfélagsins. Jafnréttisnefndin skal hafa það hlutverk að vera ráðgefandi og hafa frumkvæði að aðgerðum til að tryggja jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna. Jafnréttisnefndin hefur umsjón með gerð jafnréttisáætlana til fjögurra ára.

Tímasetning: Janúar 2020.

Ábyrgð: Sveitarstjórn.

Aðgerð: Gera úttekt á kynjahlutföllum í nefndum ráðum og stjórnnum, og kynna það fyrir sveitarstjórn.

Tímasetning: Eigi síðar en í nóvember mánuði ár hvert.

Ábyrgð: Jafnréttisnefnd.

Aðgerð: Ef breytingar verði á nefndarskipan á kjörtímabilinu að þá verði þess gætt að tilnefna fulltrúa af því kyni sem hallar á í nefndina.

Tímasetning: 2019 – 2023.

Ábyrgð: Sveitarstjórn.

Aðgerð: Öll framboð til sveitarstjórna eru hvött til þess bréflaga að konur og karlar hafi jafnt vægi á listum og þess gætt við kosningu í nefndir, ráð og stjórnir að hlutverk kynjanna sé sem jafnast.

Tímasetning: Fyrir sveitarstjórnarkosningar.

Ábyrgð: Sveitarstjóri.

Kynjasambætting

Kynjasambættingar skal gætt við alla stefnumótun og áætlanagerð á vegum sveitarfélagsins og stofnanna þess.

Aðgerð: Fræðsla og námskeið frá Jafnréttisstofu um kynjasambættingu fyrir sveitarstjórnarmenn, jafnréttisnefnd sveitarfélagsins, stjórnendur stofnana og það starfsfólk sem áhuga hefur á jafnréttismálum.

Tímasetning: Febrúar 2020.

Ábyrgð: Jafnréttisnefnd.

Grímsnes-og Grafningshreppur sem atvinnurekandi

Launajafnrétti

Við ákvörðun launa skal þess gætt að kynjum sé ekki mismunað. Konum og körlum skulu greidd jöfn laun og skulu þau njóta sömu kjara fyrir sömu eða jafnverðmæt störf. Með jöfnum launum er átt við að laun séu ákveðin á sama hátt fyrir konur og karla. Laun eru í 8. tölulið 2. gr. jafnréttis laga skilgreind sem almennt endurgjald fyrir störf og hvers konar frekari þóknun, bein og óbein, hvort heldur er með hlunnindagreiðslum eða með öðrum hætti sem atvinnurekandi greiðir starfsmanni sínum fyrir vinnu hans.

Konum og körlum er starfa hjá sveitarfélaginu skulu greidd jöfn laun og skulu njóta sömu kjara fyrir sömu eða jafnverðmæt störf. Með jöfnum launum er átt við að laun skulu ákveðin á sama hátt fyrir konur og karla. Skulu þau viðmið sem lögð eru til grundvallar launaákvörðun ekki fela í sér kynjamismunun. Starfsmönnum skal ávallt heimilt að skýra frá launakjörum sínum ef þeir kjósa svo.

Aðgerð: Sveitarfélagið verður komið með jafnlaunavottun fyrir 31. desember 2020.

Tímasetning: Janúar – desember 2020

Ábyrgð: Sveitarstjórn.

Laus störf og starfsauglýsingar

Starf sem laust er til umsóknar skal standa opið jafnt konum og körlum. Stefnt er að því að halda sem jöfnustu hlutfalli kynjanna í mismunandi starfsgreinum innan sveitarfélagsins. Gerðar verði nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja að konur og karlar njóti sömu möguleika til endurmenntunar, símenntunar og starfsþjálfunar og til að sækja námskeið sem haldin eru til að auka hæfni í starfi eða til undirbúnings fyrir önnur störf

Aðgerð: Í auglýsingum eru störf ókyngreind og þess gætt að hafa bæði kynin í huga við gerð þeirra. Sérstaklega skal hvetja konur jafnt sem karla til að sækja um auglýst störf. Þó er heimilt að auglýsa sérstaklega eftir því kyni sem hallar á ef tilgangurinn er að stuðla að jafnari kynjaskiptingu innan starfsgreinarinnar og skal það þá koma fram í auglýsingunni.

Tímasetning: Við hverja stöðu sem auglýst er.

Ábyrgð: Sveitarstjórn og yfirmenn stofnana innan sveitarfélagsins.

Stöðuveitingar og störf

Jafnréttissjónarmið verði metin til jafns við önnur mikilvæg sjónarmið sem ráða við stöðuveitingar. Sérstök áhersla er lögð á jafna stöðu kynjanna í stjórnunar- og áhrifastöðum.

Aðgerð: Teknar saman upplýsingar um hlut kynja í stjórnunar- og áhrifastöðum í sveitarfélögunum.

Tímasetning: September 2019 og september 2021.

Ábyrgð: Sveitarstjóri.

Aðgerð: Ef á annað kynið hallar ber sveitarstjórn að sýna sérstaka aðgát vegna jafnréttissjónarmiða þegar nýráðningar eða tilfærslur eru í störfum og reyna eftir fremsta megni að rétta hlut þess kyns sem á hefur hallað.

Tímasetning: Við hverja nýráðningu.

Ábyrgð: Sveitarstjórn.

Starfsþjálfun, endurmenntun og framgangur í starfi

Tryggt verði að konur og karlar njóti sömu möguleika til starfsþjálfunar og endurmenntunar. Þess verði gætt við úthlutun verkefna og tækifæra til að axla ábyrgð, sem og þegar um framgang eða tilfærslu í störfum er að ræða, að einstaklingum sé ekki mismunað vegna kynferðis. Sama gildir um starfs- eða vinnuhópa sem starfsfólk er skipað í.

Aðgerð: Haldið verði utan um þátttöku starfsfólks í námskeiðum, endurmenntun og í starfs – og vinnuhópum. Greina skal hvort á annað kynið hallar við nýtingu slíkra tækifæra. Komi slíkt í ljós ber að reyna eftir fremsta megni að leiðrétta það.

Tímasetning: Eigi síðar en í júní, ár hvert.

Ábyrgð: Sveitarstjóri.

Samræming milli fjölskyldu- og atvinnulífs.

Sveitarfélagið leitast við að skapa starfsmönnum sínum aðstæður til að samræma kröfur atvinnu- og einkalífs eins og kostur er. Sveitarfélagið skal gera nauðsynlegar ráðstafanir til að gera konum og körlum kleift að samræma starfsskyldur sínar og ábyrgð gagnvart fjölskyldu. Ráðstafanir þær skulu m.a. miða að því að auka sveigjanleika í skipulagningu á vinnu og vinnutíma þannig að bæði sé tekið tillit til fjölskylduaðstæðna starfsmanna og þarfa atvinnulífs, þar með talið að starfsmönnum sé auðveldað að koma aftur til starfa eftir fæðingar- og foreldraorlof eða leyfi úr vinnu vegna óviðráðanlegra og brýnna fjölskylduaðstæðna.

Gert verði ráð fyrir að karlar jafnt sem konur njóti sveigjanleika til að sinna fjölskyldum sínum. Óheimilt er að láta fæðingar- og foreldraorlof, eða aðrar aðstæður tengdar meðgöngu og barnsburði, hafa neikvæð áhrif á ákvarðanir um framgang í starfi, endurmenntun, uppsögn, vinnuaðstæður og fleiri slíka þætti sem fram koma í 1. mgr. 26. gr. jafnréttislagana. Starfsmenn skulu eiga kost á hlutastörfum og sveigjanlegum vinnutíma eftir því sem kjarasamningar og aðstæður framast leyfa.

Aðgerð: Starfsfólki verður kynnt hver réttur þeirra er til að nýta sér fæðingarorlof og veikindadaga vegna veikinda barna. Jafnframt verða starfsmenn hvattir til að nýta sér þennan rétt.

Tímasetning: Eigi síðar en í desember, ár hvert.

Ábyrgð: Jafnréttisnefnd.

Aðgerð: Útbúin stefna fyrir vinnustaðinn og kynnt fyrir starfsmönnum.

Tímasetning: September 2019.

Ábyrgð: Sveitarstjórn og sveitarstjóri.

Kynbundið ofbeldi, kynbundin áreitni og kynferðisleg áreitni.

Kynbundið ofbeldi, kynbundin áreitni og kynferðisleg áreitni er með öllu óheimilt á vinnustöðum sveitarfélaganna. Allt starfsfólk á rétt á því að komið sé fram við það af virðingu og að það sæti ekki kynbundu ofbeldi, kynbundinni áreitni eða kynferðislegri áreitni. Ef yfirmaður er kærður vegna ætlaðs kynbundins ofbeldis, kynbundinnar eða kynferðislegrar áreitni verður hann vanhæfur til að taka ákvarðanir í tengslum við starfsskilyrði kæranda á meðan meðferð málsins stendur yfir og skal þá næsti yfirmaður taka slíkar ákvarðanir. Í jafnréttislögum eru eftirfarandi skilgreiningar:

Kynbundið ofbeldi: Ofbeldi á grundvelli kyns sem leiðir til eða gæti leitt til líkamlegs, kynferðislegs eða sálræns skaða eða þjána þess sem fyrir því verður, einnig hótun um slíkt, þvingun eða handahófskennda sviptingu frelsis, bæði í einkalífi og á opinberum vettvangi.

Kynbundin áreitni: Hvers kyns ósanngjörn og/eða móðgandi hegðun, sem tengist kyni þess sem fyrir henni verður, er í óþökk og hefur áhrif á sjálfsvirðingu þess sem fyrir henni verður og er haldið áfram þrátt fyrir að gefið sé skýrt í skyn að hegðunin sé óvelkomin. Áreitnin getur verið líkamleg, orðbundin eða táknræn. Eitt tilvik getur talist kynbundin áreitni ef það er alvarlegt.

Kynferðisleg áreitni: Hvers kyns ósanngjörn og/eða móðgandi kynferðisleg hegðun sem er í óþökk og hefur áhrif á sjálfsvirðingu þess sem fyrir henni verður og er haldið áfram þrátt fyrir að gefið sé skýrt í skyn að hegðunin sé óvelkomin. Áreitnin getur verið líkamleg, orðbundin eða táknræn. Eitt tilvik getur talist kynferðisleg áreitni ef það er alvarlegt.

Aðgerð: Afhenda og kynna fræðslu- og leiðbeiningabækling vinnueftirlitsins um einelti og kynferðisleg áreitni á vinnustöðum – Forvarnir og viðbrögð, til allra stjórnenda stofnana og sveitarstjórnar.

Tímasetning: Júní 2019 og júní 2021.

Ábyrgð: Sveitarstjóri.

Aðgerð: Undirbúnaðar verklagsreglur um meðferð mála sem varða kynbundið ofbeldi, kynbundið áreitni og kynferðislega áreitni og þær kynntar og gerðar aðgengilegar fyrir allt starfsfólk sveitarfélagsins.

Tímasetning: Júní 2020.

Ábyrgð: Jafnréttisnefnd.

Grímsnes-og Grafningshreppur sem þjónustuveitandi

Þjónusta

Tryggja á jafnan aðgang kvenna og karla að þjónustu sveitarfélagsins. Við ákvarðanir um tilhögun hennar skal taka mið af þörfum beggja kynja og áhrifum á konur og karla.

Aðgerð: Upplýsingar um þjónustu sem sveitarfélagið veitir skal vera kyngreind og ef í ljós kemur að þjónustan virðist henta einungis öðru kyninu skal gerð áætlun um hvernig hægt sé að breyta þjónustunni svo hún henti báðum kynjum.

Tímasetning: Apríl 2020.

Ábyrgð: Jafnréttisnefnd.

Íþróttá-, tómsunda-, leik- og grunnskólastarf

Allt uppeldis- og tómsundastarf, menntun og fræðsla skal hafa jafna stöðu kynjanna að leiðarljósi. Styrkja skal jákvæð samskipti og gagnkvæma virðingu kynjanna í öllu starfi með börnum og unglíngum og þau skulu hvött til að rækta hæfileika sína og persónuþroska án hamlandi áhrifa hefðbundinna kynjaímynda. Skólayfirvöld og stjórnendur félags- og tómsundastarfs, styrki jákvæða kynímynd stúlkna og pílta og vinni gegn skaðlegum áhrifum klámvæðingar meðal unglínga.

Aðgerð: Skólayfirvöld sjái til þess eftir fremsta megni að námsefni mismuni ekki kynjum og í náms og starfsfræðslu verði lögð áhersla á að kynna báðum kynjum störf sem hingað til hafa verið álitin hefðbundin kvenna- og karlastörf.

Tímasetning: Mars 2020 og mars 2021.

Ábyrgð: Fræðslunefnd og skólastjórnendur.

Aðgerð: Kynna verkefnið jafnrétti í skólum fyrir leik- og grunnskólum sveitarfélagsins.

Tímasetning: Október 2019 og október 2020.

Ábyrgð: Fræðslunefnd.

Íþróttá- og tómsundastarf skal skipulagt með þarfir og hagsmuni beggja kynja í huga, svo sem varðandi tímasetningu og aðstöðu.

Aðgerð: Greina út frá kynjum upplýsingar um iðkendur í íþróttá- og tómsundastarfi og komi í ljós að fyrirkomulag starfseminnar sé með þeim hætti að tækifæri og möguleikar kynjanna séu ekki jafnir skal þegar leita leiða til úrbóta.

Tímasetning: Á hverju hausti, þó eigi síðar en í október.

Ábyrgð: Tómsunda- og félagsmálafulltrúi sveitarfélagsins.

Aðilar sem njóti aðstöðu eða annarra styrkja frá sveitarfélögum gæti þess að kynjum sé ekki mismunað í starfi þeirra.

Aðgerð: Starfsmenn og/eða sveitarstjórn sem sjá um samningagerð við félagasamtök að fram komi í áætlun hvernig starfsemi þeirra muni nýtast báðum kynjum.

Tímasetning: Þegar samningar við félagasamtök eru lausir.

Ábyrgð: Sveitastjórn.

Jafnréttisáætlun þessi var samþykkt í sveitarstjórn Grímsnes- og Grafningshrepps
15. maí 2019 og gildir til 1. desember 2023.